

חלוקת שלל פוליטי בישראל

(מינוף נכסים פוליטיים לתשואות במשא ומתן קואליציוני)

תקציר העבודה

סוגיית מבנה המשטר עולה באופן תדיר על סדר היום הציבורי בישראל. אחד הנימוקים המרכזיים לשינוי השיטה, הוא חוסר האיזון בין כוחן האלקטורלי של מפלגות, לבין כוח המיקוח שלהן. חוסר האיזון נובע, לכאורה, מהצורך בבנייה של קואליציה פרלמנטרית, לשם הקמת ממשלה ותחזוקתה. לכן, כך על-פי הסברה, החלוקה של תשואות פוליטיות בין המפלגות, ובין קבוצות שונות באוכלוסייה, אינה הוגנת.

למרות מרכזיותו הרבה של הנושא בשיח, ולמרות שקיים גוף גדול של ידע תיאורטי ואמפירי בעולם, טרם בוצעה בדיקה שיטתית ומסודרת של טענות אלו. מטרתו של מחקר זה היא לבדוק את נכונותן של הטענות. המחקר בודק באיזו מידה יש קשר בין מאפייני הרקע של המפלגות לבין התשואות אותן הן מקבלות במו"מ קואליציוני, וכן באילו מצבים מפלגות מצליחות למקסם תשואות ביחס למפלגות אחרות.

שאלות והשערות המחקר נבדקו באמצעות ניתוח פאנל סטטיסטי. לצורך ביצוע הניתוח נבנה בסיס נתונים הכולל את המפלגות, את מאפייניהן ואת חלוקת המשרות בכנסת ובממשלה מקום המדינה ועד היום.

המחקר מצא כי אין בסיס אמפירי לטענה הרווחת בשיח הציבורי. לא נמצא שיש למפלגות סקטוריאליות או דתיות יתרון ביכולת למנף תשואות במו"מ קואליציוני. הגורמים שכן מאפשרים למפלגה למקסם את תשואותיה הם קירבה אידאולוגית למרכיבת הקואליציה, גידול יחסי במושבים בכנסת וקיומה של "ברית היסטורית" עם מפלגה גדולה.